

Реформування органів податкового контролю щодо удосконалення системи обліку платників податку в сучасних умовах

Чорнобривець В.М., слухач Миколаївського відділення ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент Процюк Т.Б.

Згідно Конституції України встановлено, що кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом. Реалізація цього податкового обов'язку залежить як від оптимальних стимулів та їх правового регулювання, так і від чіткого розподілу прав і обов'язків суб'єктів податкових правовідносин. У цьому аспекті доцільним є аналіз повноважень державних органів - суб'єктів податкових правовідносин у сфері обліку платників податків.

Серед суб'єктів права вчені виокремлюють державу як учасника податкових правовідносин, яка є носієм суверенітету, має низку важливих особливостей і посідає у правовідносинах особливе місце. Держава безпосередньо бере участь у податкових правовідносинах в особі своїх уповноважених органів. У таких суб'єктів податкових правовідносин, як державні органи податкова правосуб'єктність обмежується компетенцією в галузі податкової діяльності, що встановлена законодавством України.

Органи державної виконавчої влади, які покликані забезпечувати надходження податків і зборів до бюджетів та державних цільових фондів, об'єднують під поняттям «податкові органи». Спільною рисою цих органів є те, що вони наділені спеціальною компетенцією у сфері здійснення контролю за дотриманням платниками податків податкового законодавства.

Враховуючи нормативні визначення, найбільш переконливою є позиція вчених щодо звуженого розуміння поняття «податкові органи». Нормативно-правові акти України не містять визначення поняття «податкові органи», але закріплюють дефініції термінів «контролюючі органи» та «оперативні підрозділи контролюючих органів».

Контролюючі органи мають право здійснювати перевірки своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати лише стосовно тих податків і зборів (обов'язкових платежів), які віднесені до їх компетенції Законом України

«Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами». Водночас інші державні органи не мають права проводити такі перевірки, у тому числі за запитами правоохоронних органів.

Органи Державної фіскальної служби України у сфері обліку платників податків координують свою діяльність з фінансовими органами, органами державного казначейства України, Служби безпеки України, внутрішніх справ, прокуратури, статистики, митними та органами Державної фінансової інспекції, іншими контролюючими органами, установами банків, а також податковими службами інших держав.

Звертаючись до зарубіжного законодавства, обов'язок з обліку платників податків в більшості зарубіжних країн покладається на податкові органи. Відповідно до Закону Болгарії від 9 липня 1993 року «Про податкову адміністрацію» податкова адміністрація складається з Головного управління, територіальних управлінь та податкових служб. Реєстрацію осіб, на яких покладено обов'язок зі сплати податків, ведення досьє платника податків, визначення конкретного розміру податкового обов'язку здійснюють територіальні управління податкової адміністрації. В Польщі облік платників та присвоєння їм номеру податкової ідентифікації NIP здійснюють податкові інспекції (Urząd Skarbowy). У Швейцарії постановка юридичної особи на облік як платника податків здійснюється за місцем її постійної діяльності у податковому органі, що обслуговує дану територію.

Існує низка проблем, пов'язаних із реєстрацією платників податків в органах державної реєстрації та податкових органах. Зокрема, важливим є питання, пов'язане із забезпеченням достовірності інформації Єдиного банку даних про платників податків - юридичних осіб та Державного реєстру фізичних осіб.

Причини виникнення цієї проблеми з різними завданнями, поставленими законодавцем перед органами державної реєстрації (реєстрація суб'єктів для надання їм права займатись господарською діяльністю) та перед податковими органами (здійснення обліку суб'єктів господарювання з метою забезпечення контролю за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю сплати ними податків та обов'язкових платежів). Органи державної реєстрації приділяють основну увагу відповідності поданого пакета документів для реєстрації встановленим законодавством вимогам, а коли свідоцтво про державну реєстрацію видано, вони фактично усуваються від контролю за ефективністю та законністю подальшої діяльності суб'єктів. Водночас органи державної податкової служби змушені працювати із зареєстрованими платниками податків протягом тривалого часу, тому вони зацікавлені ставити на облік платників податків, які прагнуть дотримуватись податкового законодавства.

Негативні наслідки відсутності чіткого механізму взаємодії органів державної реєстрації та органів державної податкової служби на стадії реєстрації суб'єкта проявляються тоді, коли частина платників податків ухиляється від сплати податків, не звітує про свою господарську діяльність. Одним із шляхів розв'язання цієї проблеми науковці називають поєднання таких баз даних, як паспортна система МВС України та Державний реєстр фізичних осіб у системі Державної фіскальної служби.

Ви рішенням цієї проблеми також може стати залучення представників податкових органів вже на першому етапі здійснення повноважень щодо обліку

платників податків - на етапі прийняття та перевірки документів державним реєстратором, що подаються заявником для реєстрації суб'єкта господарювання.

Для цього потрібно ввести відповідні зміни до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» та інших нормативно-правових документів. Нововведення дадуть змогу поліпшити не лише якість здійснення органами державної фіскальної служби обліку платників податків, а й власне податковий контроль.

Протидія ровику тіньового ринку в

Україні Южека Р.С., студент юридичного факультету ДДУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри господарсько-правових дисциплін ДДУВС Амбражей О.А.

Тіньова економіка існує у всіх країнах незалежно від соціально-економічного устрою. Нелегальний ринок має таку саму структуру, що й легальний (законний). Тема легального та нелегального ринку стала предметом дослідження багатьох вчених, таких як А. Курно, А. Дайсі, А. Есмен, К. Гербер, П. Лабанд, значний внесок щодо змісту тіньової економіки та детінізації економічної діяльності зробили українські вчені І. Мазур, З. Варналій, Н. Краус та інші, але й досі проблема загрози поширення тіньового ринку є актуальною.

Важливе значення для функціонування економічної системи України має принцип розбудови ринкової економіки. Дане положення не знайшло свого безпосереднього закріплення в Конституції України, але виводиться із її змісту. Конституційні норми, що стосуються економічної системи (зокрема, ст.13-15, 41, 42 та ін.) [1], дають підстави вважати, що українська держава підтримує та розвиває принципи ринкової економіки. Вчений В. Базилевич зазначає, що ринок - це система економічних відносин, пов'язаних з обміном товарів і послуг на основі широкого використання різноманітних форм власності, товарно-грошових і фінансово-кредитних механізмів [2, с. 189]. Із держави, яка безпосередньо керувала народним господарством, за часи Радянського Союзу, Україна поступово перетворюється в регулятора (координатора) економічних відносин. Але, нажаль, розвиток офіційного ринку дав значний поштовх й розвитку тіньового ринку.

Міжнародна практика до тіньової економіки відносить два компоненти: заниження або приховування від обліку доходів від здійснюваної діяльності та доходи від незаконної діяльності. Перший компонент пов'язаний з легальними видами діяльності, доходи від якої приховуються від податкових органів з різних причин. Другий компонент називають нелегальною, підпільною або «чорною» економікою, до таких видів діяльності відносять: наркобізнес, проституцію, рекет та інші види злочинної діяльності. Ця діяльність переважно не створює нової продукції, лише перерозподіляє уже створені доходи. Вважається, що «чорний» ринок виникає внаслідок нездорових потреб окремих людей і намагання інших нажитися на цьому. Несанкціонована діяльність зумовлює розвиток шахрайства, крадіжки, зловживання чиновників владних структур і виникнення мафії [3].

На думку З. Варналія, тіньова економіка містить три блоки: 1) «неформальна економіка» (тобто легальне, але не регламентоване державою виробництво товарів та надання послуг); 2) «підпільна економіка» (незарєєстроване